

Dijana Metlić

ZORAN JOVIČIĆ – Z Grad E

Galerija 73, 9 – 22. februar 2007.

*"Građenje kao stanovanje razvija se u građenje koje neguje
rašćenje nečega, i u građenje koje podiže zdanja"
Hajdeger*

Peta samostalna izložba Zorana Jovičića, pod nazivom "Z grad E", održana u Galeriji 73 od 9. do 22. februara uspostavlja kontinuitet sa umetnikovim prethodnim radovima na kojima dominira motiv grada, trošnih fasada Karađorđeve ulice i jednoličnih ritmova novobeogradskih blokova. Umetnikovu pažnju već duže vreme privlače razobličene forme zdanja u užem gradskom jezgru, kao i savremene strukture Novog Beograda, a ova izložba predstavlja pokušaj pomirenja suprotnosti, njihovog zajedničkog prikazivanja na jednom mestu, upravo kako su ove građevine raspoređene u gradskom prostoru. Na taj način Jovičić realizuje sopstveni grad sastavljen od stvarnih starih i novih objekata, nanizanih u imaginarnom prostoru–galeriji koja postaje realni prostor sazdan od umetnikovih slika sećanja. Jovičićev grad čini veliki broj slika/frejмова koji sekvencijalno beleže svaku izmenu/vibraciju odabranih zgrada.

Iako se nalazi na prepoznatljivom polju urbanog pejzaža (vedute), slikar izbegava klasičnu obradu datog motiva, a svoj postupak temelji na tradiciji moderne umetnosti. On ne slika konkretni grad (iako ima postojeći grad kao svoje polazište),

već se bavi gradom kao civilizacijskim fenomenom. U delima su očigledni uticaji apstraktnog ekspresionizma Stila i Gotliba u primeni svedene palete i teške crne boje, koja se u konturama različite širine pojavljuje na gotovo svim izloženim radovima; ta crna rešetka hvata nestalne obrise zgrada, kao koordinatna mreža zamišljenog geometrijskog prostora. Gusta bojena pasta i slojeviti namazi podsećaju na Dibifeov enformel, a na Jovičićevim slikama naglašavaju složenost fasada sastavljenih od različitih vremenskih segmenata. Autor se u posveti izložbe obraća Petru Lubardi.

Očiglednu novinu izložbe čini usložnjavanje slike koje se bazira na ponavljanju prikazanih motiva. Repetitivnost je deo slikarskog postupka utemeljenog na multiplikovanju osnovnog motiva, ali i umnožavanju malih formata (gvaševa) koji postaju nosioci značenja i osnovne jedinice završnog dela. Time je princip vorholovskih serija dvostruko primenjen: na nivou izabranih objekata koji su unutar jednog dela više puta predstavljeni, ali i u organizaciji radova koji nastaju raspoređivanjem gvaševa manjih dimenzija u pravougaonike 5x4 ili 3x4 obrazujući završni rad. Jovičić u svakom od dela prepliće slikarstvo, fotografiju i film. Odabranim medijem izražavanja ostaje na polju slikarstva, ali se formatom gvaševa (pravougaonici koji podsećaju na frejmove 35mm trake), kao i načinom njihovog nizanja približava fotografskom/filmskom mišljenju u serijama; za njega je završno delo sinteza uzastopnih snimaka izdvojenog objekta. Na taj način radovi pružaju više mogućnosti sagledavanja: kreću se od malih gvaševa ka velikom delu sastavljenom od izabranih komponenti.

Zgrada jeste polazni motiv koji određuje umetnikova interesovanja vezana za grad (odakle proizilazi etimološka

igra u nazivu izložbe) i promene koje nastaju u njegovom izgledu kao posledica procesa raspadanja, naknadnih intervencija na fasadama, slojevanja, ali i sleganja različitih tragova vremena. Pogledom izdvojeni objekti razgrađuju se na sastavnim gvaš–frejmovima, a umetnik ih svesno dovodi na granicu bespredmetnog sveta. Na taj način izabrani motivi balansiraju između predmetnog i bespredmetnog, tj. apstrahovanjem izvesnih detalja gube svoju čvrstu materijalnu postojanost. To je uočljivo na noćnim predstavama grada, gde se osvetljeni prozori svode na mrlje, tragove boje – znake za objekat koji se trenutno razgradio, ali je u sklopu celine sačuvao svoj identitet. U konkretnom slučaju može se primetiti da isključivo izložba kontekstualizuje predstavljeni objekat, tj. da bi samostalnim izlaganjem slike, kao i njenih sastavnih delova nestala svaka asocijacija na zgradu. Međutim, izložene pored drugih slika zgrada i ove apstraktne predstave preoblikovane su u predmetne; njihov motiv postaje građevina. Ovim procesom umetnik pokušava da prođe do nepromenljive suštine odabranih mesta, a "suština tih mesta temelji se na stvarima tipa građevina." (M. Hajdeger, "Građenje, stanovanje, mišljenje").

Jovičićev ciklus slika problematizuje odnos čoveka prema prostoru, pokušavajući da uhvati nevidljivi duh grada koji nastaje u procesu međusobnog delovanja. Iako čovek nije prisutan na slikama, on se ne može odvojiti od izgrađenog prostora. "Prostor ne stoji naspram čoveka. (...) I onda kad se odnosimo prema stvarima koje nisu u našoj neposrednoj blizini, mi prebivamo uz same stvari. Ne predstavljamo daleke

stvari – kako se obično uči – samo u svom duhu, tako da kao zamena za te daleke stvari u našem duhu i glavi teku samo njihove predstave." (M. Hajdeger, nav. delo) One pokušavaju da memorišu različite vidove postojanja grada, realizujući kompleksnu sliku sećanja. Ta slika beleži/otkriva biće jednog zdanja, kao objekta sastavljenog od vremenski udaljenih, ali međusobno sraslih slojeva. Njegov današnji izgled odgovara stalnim promenama koje umetnik uočava izdvajajući ih i beležeći u slikama.

"Trebalo da otkrijemo jednu građevinu i da je objasnimo: njen gornji sprat je sazidan u XIX veku, prizemlje datira iz 16., a najpomnije istraživanje zgrade pokazuje da je podignuta na kuli iz 2. veka. U podrumu smo naišli na rimske temelje, a ispod njega se nalazi pećina na čijem tlu su otkriveni, u gornjem sloju predmeti od sileksa, dok su u dubljim slojevima nađeni ostaci faune iz ledenog doba. Takva bi otprilike bila i struktura naše duše." (K. G. Jung, citirano prema G. Bašlaru) Objekat se konstantno menja, udaljavajući se od svog realnog izgleda, zamagljuje se i približavajući se "oniričkoj kući, kući sećanja–sna, izgubljenoj u senci nečeg daljeg od prave prošlosti" (G. Bašlar, "Poetika prostora"). Jovičić je ovom izložbom pokušao da sazda kuću kao zbir slika koje međusobnom sintezom obezbeđuju postojanost jednog nevidljivog, bitnog lika. Konačno delo čuva višestrukost građevine, kao što pojedinačni gvaševi obezbeđuju trajnost trenutnog lika. Preplitanjem tih likova nastaje "upravo ona idealna kula što očarava svakog čoveka koji sanja o nekom starinskom obitavalištu." (G. Bašlar, nav. delo)